

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

MARTIN COUFALÍK

III. ročník - kombinované studium

Obor: pedagogika - veřejná správa

INTERNET A KRIMINALITA MLÁDEŽE - KYBERŠIKANA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Evžen Růžička, CSc.

OLOMOUC 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Internet a kriminalita mládeže – kyberšikana“ vypracoval samostatně za použití literatury a pramenů uvedených v závěru práce.

V Horních Nětčicích dne 10. 4. 2010

Martin Coufalík

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, panu RNDr. Evženu Růžičkovi, CSc., za cenné rady, podněty, připomínky, vstřícnost a laskavost.

Obsah

Úvod	6
Teoretická část	9
1 Dítě, škola a rodič	10
2 Šikana	11
2.1 Šikana viditelná.....	11
2.2 Šikana neviditelná.....	11
3 Účastníci šikany	12
4 Hranice šikany	15
5 Příčiny	16
5.1 Tlak kolektivu.....	16
5.2 Touha po moci.....	16
5.3 Motiv krutosti.....	17
5.4 Zvědavost, experiment.....	17
6 Šikana jako taková	18
7 Kyberšikana	19
8 Mobilní telefony jako nástroj	20
9 Projevy kyberšikany	21
10 Kyberšina a učitel	23
11 Řešení kyberšikany ve škole	24
12 Škola a prevence proti kyberšikaně	25
13 Kyberšikana, zákon a policie	27
14 Příběh kyberšikany	29

Praktická část.....	30
15 Prevence a řešení šikany na školách.....	31
15.1 Dotazník a popis výzkumného souboru.....	31
15.2 Cíle výzkumu a stanovení hypotéz.....	32
15.3 Analýza výsledků výzkumu a interpretace.....	32
15.4 Vyhodnocení výzkumu.....	38
16 Test nezávislosti chí – kvadrát pro čtyřpolní tabulku....	39
17 Kde hledat pomoc.....	41
Závěr.....	42
Seznam použité literatury.....	44
Zákony a jiné předpisy.....	45
Elektronické zdroje informací.....	46
Seznam použitých zkratk.....	48
Příloha č. 1.....	49
Anotace.....	54

Úvod

Agrese a násilí je všude okolo nás. Člověk je skoro denně svědkem agresivního chování lidí v obchodech, autobusech, na pracovištích, diskotékách, v politice, prostě ve všech možných odvětvích a skupinách. Denně o něm čteme, vidíme jej v televizi, na internetu, slyšíme o něm v rádiu. Děti hrají počítačové hry s násilnou tematikou. Toto se samozřejmě přenáší i na děti, protože čím dál častěji dochází k násilí mezi dětmi. Stoupají případy násilí ve školách. Jde o násilí bez pocitu hněvu či nenávisti. Jde o nemotivované násilí. Jedním z druhů takového násilí je šikana. (Gajdošová, 2006, s. 209)

Pojem **ŠIKANA** pochází z francouzského slova **CHICANE**, které v překladu znamená tělesné či psychické nebo kombinované týrání. Šikanování je pojem velmi starý, jako je lidstvo samo. (Bendl, 2003, s. 26) Vzpomeňme, jak docházelo k ovládnutí kmenových komunit. Náčelník kmene stanovil pravidla chování, jednání a také tresty za jejich nedodržování. Tato pravidla souvisela s tzv. iniciačními obřady, které souvisely obecně s přechodem z jedné životní etapy do druhé. Většinou tyto obřady souvisely s přechodem z dětství do dospělosti. Při tom byla stanovena určitá pravidla. Jednalo se o zkoušky, kterými musel mladík projít, aby se stal dospělým. Fyzické ubližování, bičování, pálení, řezání, těžké a nebezpečné zkoušky. V lidské rase se najde vždy někdo silnější, někdo slabší a to je vlastně příčinou šikanování, s cílem mít nadvládu, prospěch, užitek a také pocit z toho, že někoho můžeme ovládat, ponižovat, bít, psychicky nebo fyzicky mít v hrsti. Samozřejmě se praktiky násilníků postupem času zdokonalovaly a zdokonalovaly, byly čím dál propracovanější, organizovanější a krutější. Výjimkou nejsou případy, kdy byla oběť dohnána až k ukončení svého života. Nemalý díl na důmyslnosti šikany má i čím dál rychleji se rozvíjející společnosti, technologie a jiné lidské vymoženosti. Šikanování má svoje různé

podoby a místa, kde k nim dochází. Vesměs probíhá ve školách, na vojně, v pracovním procesu a samozřejmě také v rodinách. Jak jsem již zmínil, šikana probíhá nesymetricky. Tím mám na mysli, že v tomto procesu je vždy někdo silnější, vyspělejší, důmyslnější a ten druhý, slabší, bezbranný, co trpí. Nejrozšířenější z vyjmenovaných šikan je šikana a její různé způsoby a podoby ve školách. Nové způsoby šikany, které s sebou přinesla tzv. elektronická kultura, způsobují stále větší problémy v odhalování a dokazování, potažmo trestání tohoto protiprávního jednání. Rozvoj internetu, mobilních telefonů schopných se připojit kdekoliv a kdykoliv na internet, schopných pořizovat videa, obrázky, zvukové záznamy, umožňují pachatelům šikany nevídané možnosti. Dnešní mládež v tomto světě vyrůstá, a proto se v něm umí pohybovat. Ti dříve narození v tomto elektronickém světě, ve světě virtuálních možností, se nedokážou tak dobře orientovat, což je dost možná příčinou toho, že odhalování trestné činnosti páchané pomocí virtuálního světa je velmi nesnadné a tím obtížně trestatelné. Myslím si, že náš současný systém na potírání tohoto druhu jednání není zatím připraven. Uvidíme v budoucnu, kam bude vývoj směřovat, zda se podaří s tímto druhem jednání bojovat a vyhrát.

Šikana jako taková se dle mého názoru nedá úplně vymýtit, ale dá se částečně eliminovat. Každý člověk, který bude tomuto zhoubnému hyenismu uchráněn, může prožít svůj život v klidu a pohodě. Nemusí se bát, kdo mu bude zase ubližovat. Přece stojí za to, abychom se pokusili s tím něco dělat. To znamená již od útlého věku vštěpovat dětem správný směr, jak se chovat k vrstevníkům a obecně ke svému okolí.

Šikana je obrazem skryté tváře člověka. Je součástí každého z nás. Každý člověk má v sobě zakódované zvrácené myšlení, krutost. Otázkou zůstává, jak každý člověk dokáže ovládat tuto skrytou tvář. (Kolář, 2004, s. 9)

Tomuto tématu jsem se rozhodl ve své práci věnovat proto, že se

jedná o téma, které se více či méně dotýká všech lidí. Je to celosvětová epidemie, která se neustále šíří a zdokonaluje. Je to téma, které je velmi často publikované v médiích, na internetu a samozřejmě i mezi lidmi. Téma, které se v dnešní době stává noční můrou spousty dětí a jejich rodičů. Téma, které je okolo nás všech, je viditelné i neviditelné. Téma, při jehož vyslovení a prezentování některých případů běhá mráz po zádech. Téma, kterému se věnuji i pracovně, protože jsem zaměstnán u Policie České republiky, jako policejní inspektor a již několikrát jsem vyšetřoval případy šikany a kyberšikany na školách. Byl jsem při vyšetřování svědkem toho, jak jsou dnešní děti ke svým spolužákům - těm, kteří stojí na okraji skupiny, tzv. outsideři, lhotejní, nevšímaví a krutí, jak dokážou prezentovat sílu, moc a neštítí se jednání, které má znaky trestného činu. Téma, o kterém hovořím i se svými dcerami, které jsou na základní škole na prvním a druhé stupni, jelikož se s ním také setkaly. Téma, které je závažným celospolečenským problémem.

Cílem práce je ukázat, jak je šikana na školách vážný problém, jak se děti zdokonalují ve svém agresivním jednání a jak využívají při těchto svých praktikách vymoženosti společnosti, které byly jistě předurčeny k něčemu pozitivnímu. Nikdo si asi nemyslel, že budou využívány v tak širokém měřítku i negativně. Jaká je problematika dokazování takových jednání a možnosti prevence.

Teoretická část

1 Dítě, škola a rodič

Každý den, když přijdu z práce, tak se automaticky zeptám svých dcer: „Jaké byly dnes ve škole známky a jak paní učitelka, poslouchala“? Holky mi na to s úsměvem odpoví: „Ano, bylo to dnes v pohodě, známky dobrý?“ Co když ale dítě přijde domů a nechce se mu o škole mluvit, nedostanu z něho kloudného slova. Vidím, že dítě něco trápí. Co s tím dělat? Co je příčina? Rodič si ihned uvědomí, že se muselo ve škole něco stát. Tak se snaží, aby dítě začalo o svých problémech mluvit, aby se svěřilo. Není to tak lehké, protože většina dětí o těchto problémech ve škole nechce mluvit. Nastává situace, kdy začíná rodič dítě přesvědčovat, aby se svěřilo se svými problémy, aby mohl pomoci s jeho řešením. Výhra je, když se dítě rozpovídá. Když se svěří o svých problémech, svém trápení. Pokud jsou to problémy typu – nešťastná láska apod., tak se rodičům uleví. Jedná se o problémy, kterými si prošel asi každý. Horší je, když se dítě svěří rodičům s tím, že je ve škole středem posměšků, že ho spolužáci pošťuchují, nebo mu kradou věci nebo si ho nahrávají na mobilní telefony, když ho třeba bijí nebo jinak trestají.

Pokud nejsou rodiče ke svým dětem lhostejní a nevidí vinu těchto útoků ve svých dětech, tak se snaží všemožně dítěti pomoci. Shánějí literaturu, různé internetové stránky, kde jsou rady, jak postupovat při zjištění, že jejich dítě je šikanováno.

2 Šikana

Šikana je jednání, které je ve společnosti nepřípustné, nežádoucí.

Šikana je úmyslné a opakované fyzické či psychické ubližování slabšímu jedinci (skupině) silnějším jedincem (skupinou). Je to, když jeden ze žáků nebo více žáků úmyslně a opakovaně (nemusí být pravidlo) ubližuje druhým. Šikana je zneužívání moci, výhody. (Vágnerová a kol., 2009, s. 11)

2.1 Šikana viditelná

V současném světě se setkáváme s mnoha projevy šikany. Asi nejběžnější třídění je následující – projevy, kdy se setkávají aktéři šikany tváří v tvář:

- Fyzická šikana, která se projevuje ve fyzickém jednání (kopání, bití, škrcení, apod.).
- Psychická šikana, která se projevuje v psychickém násilí jako je zesměšňování, nadávky, pomluvy, intriky apod. (Vágnerová a kol., 2009, s. 11)

2.2 Šikana neviditelná

V současné době s rozvojem virtuálního světa nastupuje nový druh šikany, který zaplavuje celý svět raketovou rychlostí a který se děje skrytě, neviditelně tzv. kyberšikana. Je to druh psychické šikany, který může způsobit i smrt oběti. Specifickým druhem je šikana pomocí mobilního telefonu, natáčení fyzického či sexuálního násilí. (Vágnerová a kol., 2009, s. 91)

3 Účastníci šikany

Každá šikana s sebou nese role, ve kterých se ocitají účastníci tohoto jednání.

- Role oběti.
- Role agresora.
- Role přihlížejícího – mlčící většiny.

Obětí může být kterékoliv dítě. Velmi trefně to vystihl Kolář: *„Téměř každá skupina si najde nějakou oběť a kritéria tohoto „vyznamenání“ jsou velmi rozmanitá. Navíc někdy není důležité, jaká oběť vlastně je, její výběr je naprosto nahodilý. Při troše smůly se může obětí šikany stát kterékoliv dítě.“* Přesto se dá říci, že je dítě, které se ocitne v roli oběti, vybíráno agresorem záměrně. Agresor totiž umí vycítit a efektivně využít určité rysy chování a jednání oběti. (Lovasová, 2006, s. 13) Oběťmi jsou většinou děti, které se odlišují od kolektivu ať je to vzhledem, chováním, rodinným zázemím, nadáním či handicapem. V těchto případech si dítě, které je obětí, myslí, že si za takový způsob zacházení může samo a to svou odlišností od kolektivu. Odlišnost člověka přece nedává právo nikomu se k němu tak chovat. (Vágnerová a kol., 2009, s. 12, 14)

V roli **agresora** se může ocitnout kdokoliv. Může být způsobena mnoha faktory - náhodami, podmínkami ve škole. Může vyplynout ze situace. Zpočátku to může být legrace a později to může přerůst v šikanu, která se agresorovi začne líbit, začne být na svém jednání závislý, protože mu přináší uspokojení a hlavně kýžené výsledky. Je středem pozornosti kolektivu, má respekt. Jak si všichni myslí, že agresorem může být jen hlupák a surovec, tak to není tak docela pravda. Agresorem může být i dítě velmi inteligentní z tzv. „dobré rodiny“. Tento druh šikany je vzhledem k inteligenci dítěte propracovanější, důmyslnější, většinou prováděn

prostřednictvím druhých lidí. Proto bývá hůře rozpoznatelný. (Vágnerová a kol., 2009, s. 14) Agresorem však většinou bývají žáci, kteří jsou impulsivní, mající problémy s dodržováním kázně, narušeným vztahem k autoritě a mnohdy zapojených do gangů, které jsou organizované, páchající trestnou činností. Agresivita může pramenit i z rodiny, kde se často objevuje. Nebo může agresivita pramenit z chování v rodině, ve které je požadována poslušnost, až vojenský dril. Takoví agresori jsou rafinovaní. Násilí je cílené, děje se většinou skrytě, beze svědků. Nebo agresivita pramení z rodin, kde převládá sarkasmus, ironie a tzv. „černý humor“. Tito agresori bývají však optimističtí, zábavní, oblíbení a vlivní. Svou pozornost si vynucují tím, že vymýšlejí zlomyslnosti vůči oběti, aby měli zajištění diváky a tím uspokojovali vlastní potřeby pozornosti a přijetí skupiny. Šikanují pro pobavení sebe i svého obecenstva. Snaží se šikanovat směšnou formou. (Vágnerová a kol., 2009, s. 83 - 86) Agresorem může být dítě, které má nedostatek morálního cítění, pocitů viny či lítosti. Agresorem může být i dítě, které je v kolektivu méně oblíbené, které žáci nechtějí ve svém kolektivu. Dítě se proto snaží získat tímto jednáním pozornost druhých spolužáků, toužící po jejich uznání a kamarádství. Také se jim může stát dítě, které žije v rodině, kde dochází častěji k tělesnému či psychickému jednání mezi rodiči nebo na dítěti samém. (Lovasová, 2006, s. 12, 13)

Roli **přihlížejícího** zastávají ostatní účastníci, kteří mlčky přihlížejí. Účastníci, kteří mají nedostatečnou míru statečnosti a zodpovědnosti. Někteří vnitřně s jednáním souhlasí, jiní nesouhlasí. Žádné kroky však k odstranění šikany nepodnikají. Nic s tím nedělají, protože ani dospělí nic nepodnikají. Zdá se jim to proto normální. Tím se ocitají v tomto procesu, protože na násilí neupozorní, nebrání oběť šikany, agresory nezastaví a tolerují jejich jednání. Bojí se, že by se toho, aby se jednání neobrátilo nakonec proti nim. Tato neaktivita se může obrátit i v aktivitu. (Vágnerová a kol., 2009, s. 87, 88) Mohou být vyprovokováni kolektivem

k tomu, aby se přímo účastnili takového jednání: „Pojď si také kopnout!“, nebo „Tady máš mobilní telefon a natoč nám to!“. Je to legrace. Jsou zataženi přímo do děje jednání. V jejich chování nastává zlom. Stačí velmi málo, aby člověk překročil tuto hranice mezi pasivitou a aktivitou. Pak už to jde samo.

4 Hranice šikany

Kde vlastně končí legrace a začíná šikana? Tuto hranici je mnohdy těžké rozpoznat. U každého člověka je pocit, že jde již o šikanu, subjektivní. Bezpečně však šikanu pozná ten, kdo je její obětí. Poznává, že již nejde o legraci ani klukovinu, ale o skutečnou šikanu, protože mu to způsobuje psychické problémy. Škádlení je legrace, není vítěz ani poražený. U šikany je poměr sil rozdílný, agresor se vyloženě baví tím, aby způsobil oběti ponížení či bolest. Šikana má své charakteristické znaky:

- Záměrnost.
- Opakovanost.
- Dlouhodobost (může být i jednorázová).
- Nesměřuje k něčemu cílenému, je chtěným jednáním.
- Působí na oběti negativně.
- Agresor je silnější jak oběť (nemusí být vždy), fyzicky i psychicky. (Vágnerová a kol., 2009, s. 73 -74)

5 Příčiny

Proč se děti tak chovají? *„Pod příčiny šikanování se často zahrnují jak osobnostní rysy obětí a agresorů, tak nejrůznější podmínky týkající se buď okolního prostředí, ve kterém se škola nachází (sociální, kulturní), nebo přímo prostředí uvnitř školy (architektura, klima školy, složení žactva).“* (Bendl, 2003, s. 50) Proto se dítě chová tak, jak mu prostředí, ve kterém se nachází, dovolí se tak chovat. Proto i prostředí má na výskyt šikany nepřehlédnutelný vliv. (Kolář, 2001, s. 92)

5.1 Tlak kolektivu

Jedinec je nucen se chovat tak, jak si společnost žádá. Chlapci mají být mužní, což znamená být tvrdý, umět se bránit, nebát se dostat ránu a umět ji opětovat. Pokud je člověk k takové sociální roli veden a připravován (tělesná příprava hraničící s vojenským drilem), vnímá tuto roli jako předurčenou a plně si ji uvědomuje, protože slabí a neprůbojní jsou terčem pohrdání a posměchu. V každém člověku je ta část mužná a ta část ženská, jemná. Obě s sebou vnitřně bojují a je otázkou, která z nich vyhraje. Pro většinu chlapců je ale nepřijatelné, aby vyhrála ta ženská část, protože by byli středem onoho posměchu a pohrdání, proto je tato část většinou potlačena a vyhrává ta mužská, silná. Pokud ale vyhraje ta druhá část, tak ta se stává středem posměchu a ponižování – šikaně. (Lovasová, 2006, s. 11)

5.2 Touha po moci

„Přání ovládat druhého ať už za účelem prospěchu (nabytí hmotné věci, peněz ...), či uspokojení vlastního ega (někdo je nám vydán na milost a nemilost). Touha po moci je spíše „přiživujícím

motivem“ k výše uvedenému. Přání ovládat druhého člověka je silné i ze zcela racionálního (nikoli však správných) důvodů. Ovládáme-li nějakého jedince či ještě lépe skupinu jedinců, pomůže nám to splnit vlastní přání a dosáhnou jakého si uspokojení“. (Lovasová, 2006, s. 11). Je to jako nemoc, která nás velmi rychle zachvátí a pak trvá velmi dlouho, než se té nemoci zbavíme.

5.3 Motiv krutosti

V každém člověku dřímají sklony k sadismu. Někdy stačí velmi málo, aby se tento spící sklon projevil. Šikana tento sklon uspokojuje, přece jenom je příjemné si někoho vychutnat a dívat se jak trpí. Vidět někoho trpět je uspokojující, aniž by měl jedinec sklony k sadismu. Výjimečně se však může v kolektivu najít i jedinec, který je psychicky nemocný a násilí, které činí, je způsobeno patologickými příčinami. Dnešní mládež vše zdůvodňuje tím, že je nuda, že se nic neděje. Vždyť to je jen taková legrace.

5.4 Zvědavost, experiment

Každý člověk je zvědavý, jak co funguje, jak kdo reaguje na určité podněty. Agresor je taktéž člověk a jako každý je zvědavý, jak se projeví oběť, jeho strach, reakce na bolest, ponížení. Je to vlastně pokus. Oběť je tím duševně obnažována.

K plnému rozvinutí šikany musí být splněny tři podmínky:

- Přítomnost agresora.
- Přítomnost oběti.
- Přítomnost prostředí šikaně nebránící. (Lovasová, 2006, s. 12)

6 Šikana jako taková

Šikana se vyskytuje v nejrůznějších typech kolektivů. Společným znakem těchto kolektivů je to, že se vyskytují v uzavřených zařízeních, ze kterých určitou dobu není úniku (bez sankce). Ve většině těchto zařízení je nutný, nedobrovolný pobyt. Škola je bezesporu takovým zařízením. K šikanování dochází ve škole, mimo školu a to cestou do školy, ze školy. Ve škole nejčastěji dochází k šikanování v místech, kde nedohlédne učitelské oko (šatny, WC, jídelny, školní pozemky). (Bendl, 2003, s. 51) Ve škole se můžeme setkat s různými druhy šikany a s různými stupni brutality. V současné době je na silném vzestupu šikana, která dostala název podle pomůcek, kterých se při ní používá. Jedná se tzv. **kyberšikanu**. Slovo kyberšikana pochází z anglického slova cyberbullying. Také se jí někdy říká kybernetická šikana nebo počítačová šikana.

7 Kyberšikana

Svět moderních technologií se neustále zdokonaluje a nabízí možnosti, které jsou pro dnešního člověka až neuvěřitelné. Moderní technologie - internet, mobilní telefony, počítačová technika, atd., přitahují převážně mladší generaci, která je schopna trávit většinu volného času v zajetí těchto moderních hraček. Ano, pro děti jsou to hračky. Vždyť děti si rády hrají a tyto věci jim poskytují nekonečné možnosti. Tyto technologie umožňují rychle získat informace, komunikovat, zahrát si hru, pouštět filmy a hudbu. Protože děti tráví s těmito hračkami mnoho času, umějí s nimi pracovat lépe než rodiče. Chybí jim však zkušenosti dospělých. Protože nemají zdravé zkušenosti získané věkem, neumí tak dobře předcházet rizikům spojeným s moderními technologiemi. Tyto technologie jsou velmi dobrým pomocníkem, ale i nebezpečným nástrojem. Jedním z těchto nebezpečných nástrojů je **kyberšikana**. Hlavním problémem je fakt, že se odehrává ve virtuálním prostoru, kterému my starší tak dobře nerozumíme a tudíž nevíme, jaké možnosti virtuální svět skýtá. Kyberšikana jako druh šikany, využívá nebo spíše zneužívá elektronických prostředků – mobilní telefony, e-maily, internet apod. Boj proti tomuto druhu šikany je problematický. Agresor je skrytý ve virtuálním světě za pseudonym. Řada zemí již přijala patřičná opatření ve formě zákonů. Ve Spojených státech amerických je od roku 2006 federálním zločinem. (Vágnerová a kol., 2009, s. 91, 92)

S kyberšikanou se můžeme setkat kdekoli a kdykoli. Může trvat delší dobu, protože její odhalení je složité, čímž nezřídka dosáhne gigantických rozměrů. Další specifikací kyberšikany je obměňující se charakter celého procesu šikanování a to i rolí agresora či oběti.

V publikacích je ke kyberšikaně zveřejněno, že 40 % obětí nikdy nezjistí agresora, protože vypátrat agresora je velmi zdoluhavé a složité. Agresor schovaný za kyberprostor si dovolí to, co by si v reálné situaci, kdyby stál tváří v tvář oběti, nikdy nedovolil. (Vágnerová a kol., 2009, s. 94)

8 Mobilní telefon jako nástroj

V současném světě jsou mobilní telefony nedílnou součástí života. Tento elektronický prostředek usnadňuje komunikaci mezi lidmi a přístroji. Život bez mobilních telefonů by byl jistě složitější. Mobilní telefon sloužil ve svých začátcích pouze k volání a výjimečně k zasílání krátkých textových zpráv. Mobilní telefon byl v počátcích velmi drahý a nemohl si ho každý dovolit. Postupem času docházelo ke zdokonalování těchto přístrojů. V dnešní době jsou mobilní telefony schopny kromě volání a posílání krátkých textových zpráv díky zabudovaným fotoaparátům pořizovat fotografie, pořizovat videozáznamy jako videokamery a tyto posílat po síti komukoli a kdekoli. Dokážou se připojit na internet. Stahovat videa, hudbu, hrát hry a spoustu dalších možností. V současné době jsou mobilní telefony dostupné prakticky každému. Věková hranice dětí, které dostanou svůj první mobilní telefon, se pořád snižuje. Rodiče pořizují dětem mobilní telefony již při nástupu do školy, protože mají jistotu, že se s dítětem kdykoli spojí. Myslí si, že mají děti pod kontrolou. Masivní rozšíření mobilních telefonů si proto vyžádalo spoustu opatření, stanovení jasných pravidel (omezení na úřadech, u lékaře apod.) nebo přímo zákonných úprav (zákaz telefonování při řízení vozidla). Tyto omezení jsou v drtivé většině pro nás dospělé. Existují i pravidla pro děti? Jsou vedena k tomu, jak a kde používat svůj mobilní telefon? To je na zamyšlenou. Já osobně si myslím, že většina dětí nerespektuje pravidla používání mobilních telefonů. Myslím tím používání mobilních telefonů při výuce ve školách. Dnešní děti jsou jiné. Málokteré si přečte dobrou knihu nebo jde za svými kamarády. Většina sedí doma u počítače nebo zkoumá funkce svého nového mobilního telefonu s dotykovým displejem. Současná doba si však žádá ovládání těchto elektronických zařízení. (<http://cms.ebezpeci.cz/content/view/34/63/lang,czech/>)

9 Projevy kyberšikany

Kyberšikana má mnoho podob. Všechny jsou však vztaženy k mobilním telefonům a internetu. Jedná se převážně o následující projevy:

- Odcizení osobních dat za pomoci počítače.
- Zavirování počítače.
- Zasílání vulgárních e-mailů.
- Zasílání výhrůžných zpráv.
- Na webových stránkách zveřejňují vtípky, fotky, videa, které zesměšňují dítě.
- Útočí na oběť na webech, při chatování. (Vágnerová a kol., 2009, s. 92)

Kyberšikana má stejné účinky jako šikana, dokáže zničit oběť stejně ve virtuálním světě, jako šikana reálná, která se děje tváří v tvář. Velmi závažnou kyberšikanou mezi dětmi na školách je v současné době kyberšikana za použití mobilního telefonu. Jde v drtivé většině o nahrávání scén na mobilní telefon a následné rozesílání známým adresátům nebo dokonce vyvěšení na internetu. Vyvěšením na internetu dochází k tomu, že za velmi krátkou dobu dojde k rozšíření těchto scén po celém světě, čímž dochází k zesílení šikany. Tyto scény jsou dále obměňovány a znovu vyvěšovány na internetu. Může dojít i k obměňování s velmi drastickou nebo pornografickou tematikou. Ten, kdo je velmi schopný a dokáže pracovat s informačními technologiemi, má neomezené možnosti úprav scén. „*Např. na portálu YOU TUBE stačí vyfukat do vyhledávače anglický ekvivalent slova šikana – výraz „bullying“ – a vypadnou desítky záznamů o fyzicky a psychicky týraných obětech.*“ (<http://www.vychovnyporadce.wbs.cz/sikana-a-kybersikana.html>) Natáčení videí se stává v některých státech i prostředkem

příjmů. Dochází k prodávání nahraných scén. Čím je scéna brutálnější, tím je hodnotnější. Tak je tomu např. v Rusku.

Kyberšikana může být jednorázová nebo může být dlouhodobá. Útok na osobu může být veden jednou, ale pokud bude vyvěšen na Internetu na některém ze serverů, může být oběť opětovně atakována tím, že se bude opakovaně dívat na uvedenou scénu. To má za následek prohlubování psychického tlaku na oběť a bezmocnost s tím cokoli dělat, protože oběť není schopna ze serveru ponižující scénu odstranit. Traumatizující je pro oběť také to, že na server, kde je scéna vyvěšena, má přístup kdokoli, kdo má připojený internet. I když je později dílo staženo z internetu, může žít dále, protože je před stažením zálohováno. Může nastat situace, že je zde opět vyvěšeno. Pokud tedy agresor bude chtít, je prakticky nemožné scénu z internetu dostat, vyhubit. (Vágnerová a kol., 2009, s. 95, 96)

10 Kyberšikana a učitel

Když byl někdo ve třídě tzv. „oflastrován“ od učitele za nějakou klukovinu, docházelo za mých školních let k tomu, že se někteří za onu projevenou pozornost učiteli mstili. Občas přiletěl k tabuli nějaký papírek, občas připínáček na židli za učitelským stolem, občas křídou ušpiněné rohy učitelského stolu. Byla to legrace, která vždy zůstala mezi stěnami třídy nebo školy.

Pro současné žáky je tento způsob protestu nudný. Dnešní děti se ve škole mstí učiteli jinak za onu „pozornost.“ Myslím tím špatné známky, poznámky do žákovské knížky. Ano, je to msta za pomocí mobilního telefonu a následně internetu. Aniž by učitel věděl, je vyfotografován některým žáků na mobilní telefon nebo dokonce natočen na video a toto je následně vyvěšeno na webové stránky. Na stránkách jsou učitelé hodnoceni podle vzhledu a oblečení mnohdy i vulgárně. Nebo jsou učitelé nahráváni v trapných situacích a opět vyvěšeni na webu. Výjimkou nejsou i falešné fotografie učitelů v intimních chvílích nebo porno-fotografie. Tyto aktivity žáků jsou velmi oblíbené a weby s těmito jejich aktivitami velmi navštěvované. Žáci si tím ale neuvědomují, že porušují zákon a to Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. (<http://www.novinky.cz/domaci/192126-deti-se-msti-ucitelum-na-internetu-je-vulgarne-hodnoti.html>)

11 Řešení kyberšikany ve škole

V případě, že se na škole zjistí kyberšikana, měli by být učitelé seznámeni, jak tento stav řešit.

- Prvním krokem učitele je oddělení agresora od oběti. Uklidnění oběti a posílení jejího správného rozhodnutí, že se s problémem někomu svěřila. Nezbytným krokem je informování rodičů oběti.
- Dalším krokem je informování oběti o dalších postupech, které se budou provádět. Vysvětlení oběti, že se mamá mstít, že má zajistit důkazy kyberšikany. Uložit si vyvěšenou scénu z webu apod., což je důležité pro další šetření a dokazování věci. V případě zjištění velmi závažného jednání agresora se může jednat i o trestný čin. Potom jsou zajištěné důkazy důležité pro Policii ČR při dokazování takového jednání.
- Další krok spočívá v kontaktování agresora, pokud je znám, ale bez účasti oběti, aby odstranil nežádoucí scénu z webu, kde ji vyvěsil. Pokud tak neučiní, je třeba kontaktovat provozovatele webu o vyvěšené scéně. Provozovatel má možnost tuto scénu odstranit a zjistit historii dat k případu (důležité pro možné šetření Policie ČR).
- Potrestání viníka v kázeňské pravomoci školy, pokud není jednání kvalifikováno jako trestný čin. Agresor je potrestán sníženým stupněm z chování nebo má omezenou možnost nošení mobilního telefonu do školy.
- Tím posledním a nejtěžším úkolem v boji proti kyberšikaně je snaha, aby se již takové jednání ve škole neopakovalo. Jedná se o dlouhodobý úkol zaměřený na práci s žáky a prevenci proti takovému jednání. (<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/30/39/lang,czech/>).

12 Škola a prevence proti kyberšikaně

Pokud se ve škole objeví šikana nebo její druhy, jako je kyberšikana, je to vždy problém a dosti závažný. Boj s tímto druhem jednání je dlouhodobý, nelehký, vyžadující zkušenosti. Zásadním prvkem boje je prevence, což znamená předcházení vzniku kyberšikany. Každá škola by měla mít člověka, který je zasvěcen do tajů šikany, je prostě odborníkem, který dokáže reagovat na její projevy. Mělo by se jednat o člověka, který bude schopen realizovat a koordinovat preventivní programy školy proti šikaně a kterému bude škola jako celek důvěřovat a pomáhat v boji proti tomuto druhu zla. Člověk z řad zaměstnanců školy, který zná dobře prostředí školy – školní preventista. Žáci by měli být informováni o tom, co je vlastně kyberšikana, jak se projevuje, v čem spočívá její nebezpečí a jak bezpečně pracovat a využívat internet a mobilní telefony. Informovanost žáků o sankcích, které je možno udělit při zneužívání mobilních telefonů ve škole a internetu je součástí prevence. Samozřejmostí je i informovanost rodičů, jak se mají chovat, když je jejich dítě obětí kyberšikany nebo v horším případě pro rodiče je agresorem.

Žáci by si měli být jisti tím, že v případě pomoci se mohou kdykoli na školu obrátit a školy jim pomůže. Nebude se snažit případ vyřešit za zavřenými dveřmi. Vytvořit takové prostředí ve škole, aby se děti nebály svěřit se svým problémy včas. Prolomit mlčenlivost většiny obětí kyberšikany.

Ve školách by měl být upravován Školní řád tak, aby omezoval možnost vzniku kyberšikany. Není nic jednoduššího, než zakázat nošení mobilních telefonů do školy nebo alespoň zakázat jejich používání ve vyučovacích hodinách. Při objevení kyberšikany tuto důsledně vyšetřovat a zajistit veškeré dostupné informace o tomto jednání a nebát se spolupracovat s Policí ČR na případech.

Dalším preventivním krokem v boji proti kyberšikaně je cílené

seznamování žáků pozitivními možnostmi informačních technologií, jak jsou schopny pomáhat člověku. Také je třeba ukázat žákům, že i učitel rozumí těmto technologiím a umí s nimi velmi dobře zacházet. I to je prevence proti kyberšikaně. Žáci zjistí, že může být učitel rovnocenným soupeřem.

Neustále držet v podvědomí žáků a rodičů, že se kyberšikana kdykoli může z nenadání objevit. Seznamovat rodiče s programy, které jsou na škole proti šikaně zaměřeny. Provádět opakovaně anonymní průzkum ve škole mezi žáky popř. i mezi rodiči, jak se osvědčily preventivní programy proti tomuto jednání. (<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/29/39/lang,czech/>)

13 Kyberšikan, zákon a policie

Pojem „kyberšikana“ není v Trestním zákoníku č. 306/2009 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2010, uvedena. Jde o neznámý pojem. Tento pojem však v sobě může skrývat řadu trestných činů, kterých se můžou děti dopustit. Jedná se převážně o následující trestné činy, za které může být agresor potrestán v horní hranici až na 4 roky:

- **Ublížení na zdraví** dle § 146, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 3 léta.
- **Omezování osobní svobody** dle § 171, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 2 roky.
- **Vydírání** dle § 175, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 4 roky.
- **Krádež** dle § 205, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 2 roky.
- **Poškozování cizí věci** dle § 228, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 1 rok.
- **Násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci** dle § 352, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 1 rok.
- **Nebezpečné vyhrožování** dle § 353, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 1 rok.
- **Nebezpečné pronásledování** dle § 354, kde může být pachatel potrestán odnětím svobody až na 1 rok.

Poslední z výše uvedených trestných činů je činem novým,

který má v odstavci 1, písmenu c) uvedeno: „*vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemných nebo jinak kontaktuje.*“ (ÚZ Trestní zákoník, Trestní řád 2010, s. 144)

Samozřejmě může být kyberšikana v méně závažných případech kvalifikována jako přešupek. Toto jednání je šetřeno jako přešupek proti občanskému soužití dle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přešupcích, ve znění pozdějších předpisů, za které může být uložena pokuta až do výše 5 000 Kč.

14 Příběh kyberšikany

Na závěr této části bych rád uvedl příběh, který se stal ve škole. Myslím, že po přečtení komentář nepotřebuje.

„Dvanáctiletý chlapec byl opakovaně cílem verbálních i fyzických útoků několika svých spolužáků. Škádlení postupem času přerůstalo v zesměšňování velmi vulgárními výrazy a opakované fyzické napadání se dělo nejen ve škole, ale i mimo ni. Jejich agresivita se stále stupňovala, agresoři opakovaně poškozeného slovně napadali, fackovali, bili a kopali po celém těle. Vše vyvrcholilo tím, že jednoho dne o přestávce chlapce ve třídě připoutali průhlednou lepicí páskou k židli a vysypali na něho celý obsah z odpadkového koše. Vše natáčeli prostřednictvím mobilního telefonu. Chlapec si pak na toaletě podřezal žíly. Naštěstí se povedlo ho zachránit, ale s psychickými následky se dosud potýká.“
(Vágnerová a kol., 2009, s. 97)

Praktická část

15 Prevence a řešení šikany na školách

Šikana se na školách šíří jako metastázy v organismu nemocného člověka napadeného rakovinou. Šikana na školách má příznivé podmínky, protože upevňuje agresory v nepřemožitelnosti tím, že je těžce odhalitelná. Dává agresorovi pocit, že se mu nemůže nic stát, když na něj nikdo nepřišel. Tato problematika zasahuje čím dál mladší děti. Je to jev, který se vyskytuje ve všech skupinách a společnostech, tedy ani školy nejsou uchráněny. V minulosti tomuto problému nebyla věnována taková pozornost, jako nyní. Asi nebyl rozšířen v takovém měřítku nebo možná nebyl tak medializován jako nyní. Možná je to z důvodu rostoucí agresivity iniciátorů. Možná z nějakého jiného důvodu. Tuto myšlenku nechám otevřenou. Nesporný je fakt, že brutalita je mnohdy člověku nepochopitelná. V současné době školy připravují nové vzdělávací programy pro pedagogické pracovníky v oblasti šikany všeho druhu. Metodické pokyny, jak postupovat v případě zjištění šikany, přednášky a besedy s odborníky a speciálně vyškolenými pracovníky. Stačí to nebo je to málo. To ukáže čas, zda se společnost dokáže s tímto zhoubným nádorem vypořádat. Je pravdou to, že každá škola přistupuje k tomuto závažnému problému rozdílně. Informovanost rodičů a žáků, co se děje ve škole je velmi nízká. Spolupráce s rodiči by mohla být intenzivnější. (<http://www.npc.aa/index1024.htm/>)

15.1 Dotazník a popis výzkumného souboru

V praktické části své bakalářské práce jsem zvolil kvantitativní výzkum. Výzkum byl tedy pojat šířeji a nebyl zkoumán do hloubky. Vlastní výzkum byl realizován formou dotazníkové metody. Dotazník, který se součástí přílohy č. 1, obsahuje celkem 26 otázek, které byly uzavřené, polouzavřené i otevřené. Úvod dotazníku byl zaměřen na charakteristiku respondenta, pohlaví, věk, rodinné poměry. Druhá

část dotazníku byla zaměřena na vlastní problém, tedy šikanu. Respondentům byl dotazník předložen v písemné podobě v únoru 2010. Samotný výzkum byl proveden na dvou náhodně vybraných školách v okrese Přerov a to na škole základní a škole střední. Dotazník byl předložen k vypracování celkem 100 anonymním respondentům. Z toho 50 respondentů bylo ze školy základní ve věkovém rozpětí 10 až 15 let, tedy 7., 8. a 9. tříd a stejný počet ze školy střední ve věkovém rozpětí 15 až 18 let, tedy 2., 3. a 4. ročníků. V dotazníkovém šetření bylo dívek celkem 49 a chlapců 51.

15.2 Cíle výzkumu a stanovení hypotéz

Úkolem této práce je zjistit, jaké pohlaví je častěji šikanováno, zda má vliv na četnost šikany věk a finanční zázemí agresorů. Na základě těchto cílů výzkumu byly formulovány otázky v předloženém dotazníku respondentům. Tento cíl výzkumu byl stanoven záměrně, protože já sám mám na základní škole dvě dcery a není mi lhostejné, v jakém prostředí vyrůstají. Budou to právě naše děti, které budeme ve stáří potřebovat, abychom toto období prožili s úctou a v pohodě.

Pro ověření cílů výzkumu jsem stanovil následující hypotézy:

H1: Dívky jsou častěji obětí kyberšikany než chlapci?

H2: Na základních školách se kyberšikana vyskytuje častěji než na školách středních?

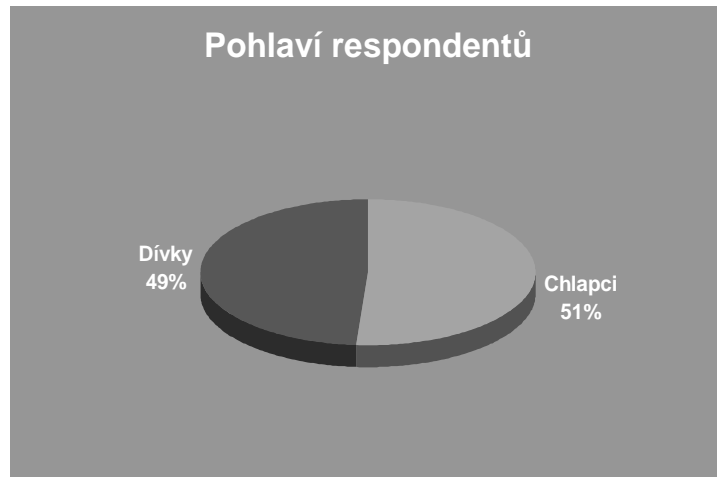
H3: Kyberšikany se častěji dopouštějí děti z finančně zajištěných než z rodin finančně nezajištěných?

15.3 Analýza výsledků výzkumu a interpretace

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 100 respondentů.

Tento počet dotazovaných byl zvolen cíleně s ohledem na hypotézu H2.

Graf č. 1

V nahodilém výběru respondentů převažuje mužská populace.

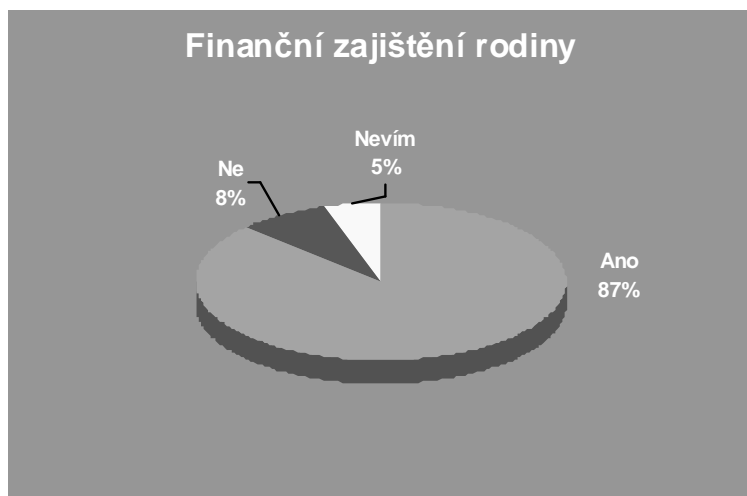
Graf č. 2

V otázce č. 3 byli respondenti dotazováni, v jaké rodině žijí. V úplné rodině žije 86 % a v neúplné rodině 14 % dotazovaných. Další otázka byla směřována na to, zda bydlí na vesnici nebo ve městě. Z výzkumu vyplynulo, že na vesnici bydlí 74 % dotazovaných a ve městě jich bydlí 26 %. Co se týče finanční stránky, tak 87 % si myslí, že žije v rodině, která je finančně zajištěna, 8 % si myslí, že žijí v rodině, která není finančně zajištěna a 5 % neví, zda je či není

rodina finančně zajištěna.

Graf č. 3

Další otázky byly zaměřeny na to, zda vlastní mobilní telefon s fotoaparátem. Mobilní telefon s fotoaparátem je hlavní prostředek k natáčení videí na školách i mimo školu. V dotazníku uvedlo 96 % respondentů, že tento druh mobilního telefonu vlastní. Pouze 4 % má mobilní telefon bez fotoaparátu. Celých 100 % respondentů nosí mobilní telefon do školy. Mobilní telefon používá ve škole 90 %, 10 % ve škole telefon nepoužívá vůbec. K jiným účelům, než je telefonování, posílání SMS zpráv, přehrávání hudby, používá mobilní telefon 12 % dotázaných. Jedná se o natáčení spolužáků a učitelů v různých situacích. V otázce č. 9 uvedlo 79 % žáků, že kyberšikana je druhem šikany za pomoci moderních technologií - internetu a mobilních telefonů. Zbýlých 21 % uvedlo, že se jedná o nějaký druh šikany. Z toho lze usuzovat, že respondentům slovo kyberšikana cizí není.

V otázce č. 10 byli respondenti dotazováni, zda byla někdy ve škole realizována nějaká preventivní přednáška k používání mobilních telefonů na školách a ke kyberšikaně. Výsledek byl alarmující. 96 % respondentů se žádné takové přednášky nezúčastnilo a 6 % uvedlo, že se takové přednášky zúčastnilo mimo školu.

Graf č. 4

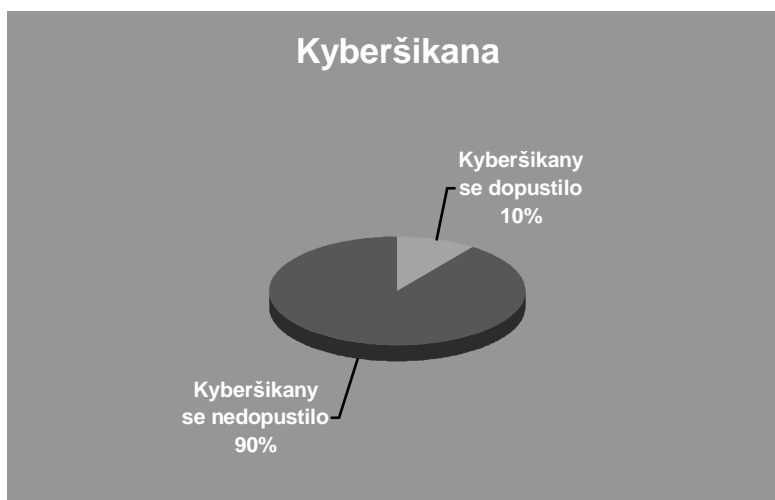

Graf č. 4 sděluje, že s kyberšikanou se již setkala 52 % respondentů a 48 % respondentů ještě ne. Dle mého názoru je toto číslo také alarmující. Klesat asi nebude, spíše bude stoupat. Co s tím?

Další otázky byly směřovány k četnosti setkání s kyberšikanou a místu páchaní. Celkem 34 % žáků se setkala s kyberšikanou jednou, 4 % dvakrát, 9 % třikrát a 5 % vícekrát. Ve škole celkem 36 % dotazovaných respondentů, mimo školu 16 % dotazovaných respondentů.

V otázce č. 14 uvedlo 5 % dotazovaných, že kyberšikanu oznámili učitelům, 6 % rodičům, 2 % kamarádovi, 3 % Policii ČR a 36 % toto nesdělili nikomu. Na otázku, jak byla věc vyřešena, uvedla 3 % Policii ČR, 2 % učitelem v rámci školy, 14 % věc nikdo neřešil a 33 % uvedlo, že neví, jak byla věc vyřešena.

Graf č. 5

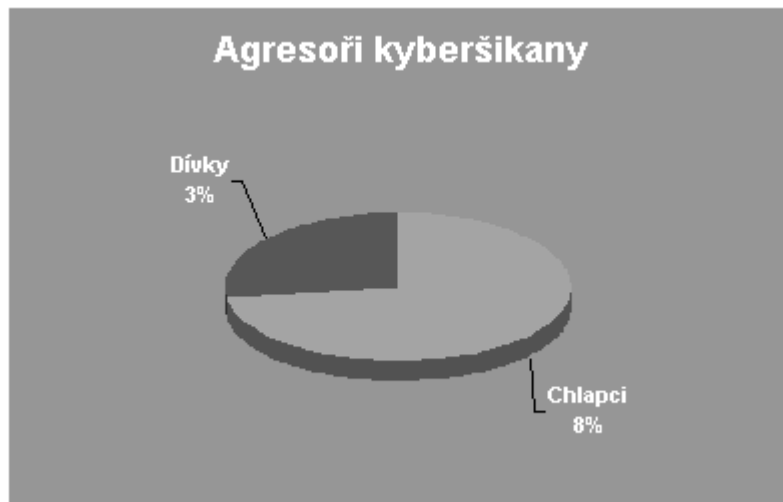
Otázka č. 16 byla zaměřena, kolik respondentů se dopustilo šikany. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že se kyberšikany dopustilo celkem 10 % respondentů, všichni z finančně zajištěných rodin. Viz graf č. 5. Zbýlých 90 % se kyberšikany nikdy nedopustilo.

Dalšími otázkami bylo zjištěno, že se kyberšikany dopustili z nudy celkem 4 % respondentů, 2 % chtělo vidět někoho trpět a 1 % bylo vyprovokováno obětí.

V otázce č. 18 uvedlo 1 % respondentů, že natáčí agresivní jednání páchané na spolužácích, 21 % natáčí učitele při hodině, jiné věci nenatáčí nikdo a vůbec nenatáčí 78 % respondentů. Pořízené video vyvěsilo celkem 5 % respondentů na webové stránky.

V otázce č. 20 uvedlo 11 respondentů, že se stali obětí kyberšikany. Jednalo se o 8 % chlapců a 3 % dívek. Jednou bylo napadeno 5 % (pouze chlapci) a dvakrát 6 % respondentů (chlapci i dívky).

Graf č. 6

Oběti kyberšikany uvedly, že hlavním agresorem bylo 8 % chlapců a 3 % dívek. Z dotazníkového šetření je tedy patrné, že se kyberšikany dopouštějí častěji chlapci.

V otázce č. 23 dotazovaní uvedli, při jaké činnosti byli natáčeni spolužáky. V 1 % byla oběť přivázána k lavici a byly na ni házeny různé předměty. Ve 2 % bylo na oběti – dívce, předvádění pohlavního styku, ve 3 % se oběti raději nevyjádřily a v 1 % do oběti píchal agresor špendlíky z nástěnky. Všechny oběti uvedly v otázce č. 24, že jednání agresora nikde neoznamovaly, protože se bály jeho výhrůžek. Proto otázka č. 25 nebyla nikým zodpovězena.

Graf č. 7

V poslední otázce dotazníku se žáci vyjadřovali k tomu, jak by zabránili šíření kyberšikany na školách. Respondenti by v 21 % zakázali nošení mobilních telefonů do školy, v 66 % neodpověděli na otázku, ve 3 % by to vyřešil Chuck Norris, v 5 % by neudělali nic a v 7 % uvedli, že je alespoň co řešit.

15.4 Vyhodnocení výzkumu

Z dotazníkového šetření na školách vyplynulo, že kyberšikana na školách není zanedbatelná. Je citelná, i když se nedotýká všech žáků osobně. Před započítáním výzkumu byly položeny celkem 3 hypotézy.

Hypotéza č. 1, která ověřovala, zda jsou obětí kyberšikany častěji dívky **nebyla potvrzena**, a to s ohledem na dotazníkovou otázku č. 20. Z uvedené otázky vyplývá, že jsou častěji šikanováni chlapci a to celkem v 8 % a dívky ve 3 % dotazovaných.

Hypotéza č. 2, která ověřovala, zda se kyberšikana vyskytuje častěji na školách základních než na školách středních. Tato hypotéza **byla potvrzena**, a to zejména otázkou č. 13 v dotazníku. Z uvedené otázky vyplývá, že na škole základní se setkalo celkem 19 % respondentů s kyberšikanou, a na škole střední se setkalo ve škole jen 17 % respondentů.

Hypotéza č. 3, která ověřovala, zda se častěji dopouštějí kyberšikany děti z finančně zajištěných rodin než z rodin finančně nezajištěných, **byla potvrzena**, a to v otázce č. 16 v dotazníku. Z uvedené otázky vyplývá, že kyberšikany se dopustilo 10 % respondentů. Všichni byli z finančně zajištěných rodin.

16 Test nezávislosti chí – kvadrát pro čtyřpolní tabulku

Pro ověření nulové a alternativní hypotézy jsem si zvolil test nezávislosti chí – kvadrát χ^2 pro čtyřpolní tabulku.

Jedná se o statistickou metodu, která slouží k ověřování hypotéz. Pro ověření hypotézy jsem si vybral otázku č. 16 v dotazníku, kde je uvedeno, zda se některý ze žáků dopustil kyberšikany. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že děti, kterých bylo 50 ve věku 10 až 15 let (žáci základních škol) se dopustili celkem ve 4 případech kyberšikany a ve 46 případech ne. Respondenti ve věku 15 až 18 let (žáci středních škol), kterých bylo také 50, se dopustili kyberšikany v 6 případech ve 44 případech ne.

Nejdříve formuluji nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Žáci na základních školách šikanují stejně jako žáci na školách středních.

H_A: Žáci se na základních školách dopouštějí kyberšikany častěji než žáci na školách středních.

Zvolená hladina významnosti: 0,05.

Chí – kvadrát χ^2 se vypočítá dle vzorce:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)} \quad (1)$$

Tabulka 1: Čtyřpolní tabulka pro test nezávislosti chí – kvadrát

Věk	10 až 15	15 až 18	Σ
Ano	a=4	b=6	10
Ne	c=46	d=44	90
Σ	50	50	100

Po dosazení čísel z tabulky 1 do vzorce (1) vypočítáme následující:

$$\chi^2 = 100 \cdot \frac{(4 \cdot 44 - 6 \cdot 46)^2}{10 \cdot 50 \cdot 50 \cdot 90} = 0,004$$

Čtyřpolní tabulka má stupeň volnosti 1. Vypočítanou hodnotu chí – kvadrátu $\chi^2 = 0,004$ srovnáme s kritickou hodnotou pro stupeň volnosti 1 a zvolenou hladinou významnosti. Vypočítaná hodnota chí – kvadrátu je menší jak kritická hodnota 3,841 pro stupeň volnosti 1 a zvolenou hladinu významnosti 0,05. Proto přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní.

Mezi žáky základních a středních školo není rozdíl v četnosti kyberšikany. Proto je rozdíl statisticky nevýznamný.

17 Kde hledat pomoc

Několik rad na závěr pro oběti šikany. Pokud oběti šikany nenajdou odvahu svěřit se s problémem někomu blízkému, rodičům, učitelům, mají možnost zavolat na bezplatnou pražskou **Linku Bezpečí 800 155 555**. Jsou zde erudovaní pracovníci, kteří se nebudou vyptávat na to, zda se skutečně něco stalo, ale budou naslouchat a budou připraveni vždy pomoci. Budou vždy oběti věřit.

Závěr

Šikanování na školách ohrožuje výchovu a vzdělávání. Děti se v takovém prostředí necítí bezpečné, což má negativní vliv na výuku a tím na rozvoj osobnosti žáka. Šikana je často dlouhou dobu bez povšimnutí, je těžce odhalitelná. Protože se vyskytuje téměř na všech školách, byť někde v malém rozsahu, je třeba se věnovat tomuto rozšiřujícímu se fenoménu trvale a to doslova a do písmene. Je třeba hledat nové cesty, jak s šikanou zatočit. Vždyť každá skupina lidí potřebuje ke své existenci a zdravému vývoji dobré mezilidské vztahy. Výjimkou není ani třídní kolektiv žáků. Proto je třeba klást důraz na tyto vztahy, vytváření příjemného pracovního prostředí ve třídách, vztahy mezi žákem a učitelem. Aby se žáci nebáli přijít s problémem za učitelem. Aby žáci měli pocit jistoty, že jim jejich učitel s problémem pomůže. Proto je třeba zajistit další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti mezilidských vztahů, utváření zdravého kolektivu, který bude sám schopen tuto nemoc zlikvidovat v zárodku, aby zdravý kolektiv nenapadla a nerozšířila se. To si myslím, že je jednou z cest, jak tuto zákeřnou zhoubnou nemoc, kterou bych přirovnal k rakovině, léčit a vyléčit.

Další významný krok vidím v pořádání přednášek na školách k tématu kyberšikany, protože z dotazníkového šetření vyplynulo, že se děti takových přednášek účastní pouze ve svém volném čase a to v mizivém počtu. Co se týče škol, ve kterých jsem prováděl výzkum, tak tyto preventivní přednášky vůbec nepořádají, což je dle mého názoru špatné. Jako další možný způsob odvrácení tohoto zhoubného fenoménu dnešní doby vidím v omezení nošení nebo alespoň používání mobilních telefonů ve škole. Tuto myšlenku uvedly i děti v dotazníkovém šetření. Nad tímto by se naši zákonodárci měli zamyslet. Víím, že to není vůbec snadné rozhodnutí. Rodiče dětí by asi nebyli rádi, kdyby bylo k takovému kroku přistoupeno. Já si myslím, že to asi bude nutné. Je třeba zabránit dalšímu bujení této nemoci. V některých vyspělých zemích již k takovému razantnímu

kroku přistoupili. To ukáže čas, zda byla jejich volba správná či nikoli. Myslím, že správná byla.

Seznam použité literatury

Bibliografická literatura

1. BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. 1. vyd. Praha : ISV, 2003. 197 s. ISBN 80-86642-08-9.
2. BOURCET, S., GRAVILLONOVÁ, I. *Šikana ve škole, na ulici, doma: Jak bránit své dítě....* 1. vydání. Praha : Albatros, 2006. 71 s. ISBN 80-00-01552-8.
3. CHRÁSKA, Miroslav. *Základy výzkumu v pedagogice*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 257 s. ISBN 80-7067-798-8.
4. GAJDOŠOVÁ, E., HERÉNYIOVÁ, G. *Rozvíjení emoční inteligence žáka: Prevence šikanování, intolerance a násilí mezi dospívajícími*. 1. vyd. Praha : Portál, 2006. 313 s. ISBN 80-7367-115-8.
5. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: Cesta k zastavení epidemie šikanování ve škole*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 256 s. ISBN 80-7178-513-X.
6. KRAUS, B., SEKERA, J. Školní šikanování. In: *Sborník z první celostátní konference*. Praha : Celostátní sdružení proti šikaně, 2004. ISBN 239-2994-1.
7. LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 28 s. ISBN 80-86991-65-2.
8. VÁGNEROVÁ, K. a kolektiv, *Minimalizace šikany*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-611-7.

Zákony a jiné předpisy

9. *ÚZ Trestní zákoník, Trestní řád 2010*, Ostrava: Sagit, ISBN 978-80-7208-736-5.

Elektronické zdroje informací

10. *Děti se mstí učitelům, na internetu je vulgárně hodnotí.* [online]. [cit. 12. února 2010]. Dostupné z:
<http://www.novinky.cz/domaci/192126-deti-se-msti-ucitelum-na-internetu-je-vulgarne-hodnoti.html/>
11. *Jak ve škole postupovat při řešení kyberšikany.* [online]. [cit. 20. února 2010]. Dostupné z:
<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/30/39/lang,czech/>
12. *Když se pojem stane skutečností.* [online]. [cit. 23. února 2010]. Dostupné z:
<http://www.zive.cz/Internet/Cyberbullying-novy-rozmer-sikany/Realna-kybersikana-a-boj-s-ni/sc-32-sr-1-a-139822-ch-58458/default.aspx/>
13. *Kyberšikana a prevence.* [online]. [cit. 27. února 2010]. Dostupné z:
<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/29/39/lang,czech/>
14. *Kyberšikana, aneb nikdy nevíš kdo je na druhé straně.* [online]. [cit. 10. února 2010]. Dostupné z:
<http://ruce.cz/clanky/595-kybersikana-aneb-nikdy-nevis-kdo-je-na-druhe-strane/>
15. *Kyberšikana.* [online]. [cit. 10. února 2010]. Dostupné z:
16. *Mobilní telefony a kyberšikana.* [online]. [cit. 18. února 2010]. Dostupní z:
<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/34/63/lang,czech/>
17. *Nový fenomém – kyberšikana.* [online]. [cit. 18. února 2010]. Dostupné z:
<http://www.kameniceskola.cz/view.php?cisloclanku=2009030201>

18. *Šikana a kyberšikana* [online]. [cit. 23. února 2010] Dostupné z: <http://www.vychovnyporadce.wbs.cz/sikana-a-kybersikana.html/>
19. *Národní protidrogová centrála SKPV PČR*. [online]. [cit. 15. března 2010]. Dostupné z: <http://www.npc.aa/index1024.htm/>

Seznam použitých zkratek

Č.	- číslo
Apod.	- a podobně
Atd.	- a tak dále
Sb.	- sbírky
Např.	- například
Tzv.	- takzvané
ČR.	- Česká republika
SMS.	- krátká textová zpráva (zkratka SMS z anglického Short Message Service)
PČR.	- Policie České republiky
SKPV.	- Služba kriminální policie a vyšetřování

Příloha č. 1

Dotazník

Milí žáci a studenti,

chci Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí praktické části mé bakalářské práce na téma **INTERNET A KRIMINALITA MLÁDEŽE - KYBERŠIKANÁ**. Tento dotazník je anonymní, proto neuvádějte své jméno. Získané informace budou použity pouze ke studijním účelům. Nemusíte se tedy bát zakroužkovat pravdivé odpovědi v dotazníku. Některé odpovědi můžete rozvést na volných řádcích.

Všem Vám předem děkuji za pravdivé vypracování a přeji hodně úspěchů v životě.

Martin Coufalík, student Univerzity Palackého v Olomouci

1. Pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

2. Váš Věk?

- a) 10-15
- b) 15-18

3. V jaké rodině žijete?

- a) Úplné
- b) Neúplné

4. Bydlíte?

- a) Na vesnici
- b) Ve městě

5. Myslíte si, že je vaše rodina finančně zajištěna?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

6. Vlastníte mobilní telefon s fotoaparátem?

- a) Ano
- b) Ne

7. Nosíte mobilní telefon do školy?

- a) Ano
- b) Ne

8. Pokud ano, používáte ho ve škole?

- a) Ano a jak
 - k telefonování
 - k přehrávání hudby
 - k nahrávání videí - učitelů, spolužáků
- b) Ne

9. Víte, co je to kyberšikana?

- a) Ano – krátce vysvětlete

.....

- b) Ne

10. Měl(a) jste někdy přednášku o používání mobilních telefonů ve škole a o kyberšikaně?

- a) Ano
- b) Ne

11. Setkal (a) jste se někdy k kyberšikanou za použití mobilního telefonu?

- a) Ano
- b) Ne

12. Pokud ano, tak kolikrát?

- a) Jednou
- b) Dvakrát
- c) Třikrát
- d) Vícekrát

13. Kde jste se setkal(a) s kyberšikanou?

- a) Ve škole
 - b) Mimo školu
 - c) Někde jinde
-

14. Komu jste to oznámil(a)?

- a) Učiteli
- b) Rodiči
- c) Kamarádovi
- d) Policii
- e) Nikomu

15. Byla věc nějak vyšetřena a vyřešena?

- a) Ano a jak
-

- b) Ne

16. Dopustil(a) jste se někdy kyberšikanou?

- a) Ano
- b) Ne

17. Pokud ano, tak proč?

- a) Z nudy
- b) Chcete vidět někoho trpět
- c) Byl(a) jste obětí donucen(a), vyprovokován(a)

d) Chtěl(a) jste ukázat moc

18. Co ve škole nejčastěji natáčíte?

a) Agresivní jednání páchané na spolužácích

b) Učitele při hodině

c) Jiné věci – jaké

.....

d) Nic

19. Vyvěsil(a) jste někdy pořízený videozáznam kyberšikany na internetové stránky?

a) Ano

b) Ne

20. Stal(a) jste se někdy obětí kyberšikany?

a) Ano

b) Ne

21. Pokud ano, tak kolikrát?

a) Jednou

b) Dvakrát

c) Třikrát

d) Vícekrát

22. Kdo byl hlavním agresorem?

a) Muž

b) Žena

23. Při jaké činnosti Vás natáčel(a)?

.....

24. Oznámil(a) jste to někomu?

a) Ano

b) Ne – proč

.....

25. Byla věc nějak vyšetřena a vyřešena?

a) Ano a jak

.....

b) Ne

26. Co by jste navrhoval(a), aby již ke kyberšikaně ve školách nedocházelo?

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení: Martin Coufalík

Katedra: Pedagogiky s celoškolskou působností

Vedoucí práce: RNDr. Evžen Růžička, CSc.

Rok obhajoby: 2010

Název práce: Internet a kriminalita mládeže – kyberšikana.

Název v angličtině: Internet and juvenile delinquency –cyberbullying.

Anotace práce: V bakalářské práci jsem se zaměřil na problematiku kyberšikany mezi žáky na školách. Studium literatury a šetřením jsem zjistil, že se jedná o závažný celospolečenský problém, který by se neměl podceňovat. Jedná se o současné téma, které se neustále vyvíjí a zdokonaluje. Jsem si vědom, že mé šetření není vyčerpávající, protože problém je velmi složitý a rozsáhlý. Cílem mé další práce v navazujícím studiu je rozšíření poznatků k této problematice.

Klíčová slova: Kyberšikana, web, agresor, oběť, šikana, server.

Anotace v angličtině: During my studies, I focused on the issue of cyberbullying among students at different schools. I discovered that literature and questionnaire forms, I inquired into, had a were servus lack of basic czech. This is a current topic that is constantly evolving and improving. I am aware that my investigation is not complete, because the problem is very complicated and extensive. The aim of my work on tle follow-up study is to share knowledge on this issue.

Klíčová slova v angličtině: Cyberbullying, web, aggressor, victim, bullying, server.

Přílohy vázané v práci: Příloha č. 1 – dotazník.

Rozsah práce: 54 stran

Jazyk práce: Čeština